

TASHISH VA SAQLASH, AXBOROT VA ALOQA.

*Buxoro davlat pedagogika instituti Aniq va tabiiy fanlar fakulteti
Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari yo'nalishi talabasi
Savriyeva Sarvinoz*

Annotatsiya: Ushbu maqola tashish va saqlash, axborot va aloqa sohalaridagi zamonaviy tendensiyalar va muammolarni tahlil qiladi. Tashish va saqlash tizimlarining rivojlanishi global iqtisodiyotda muhim rol o'ynaydi, chunki samarali logistika va transport yechimlari biznes jarayonlarini optimallashtirishga yordam beradi. Maqolada muhim infratuzilma, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, shuningdek, ekologik masalalar va xavfsizlik yuzasidan keltirilgan xususiyatlar yoritiladi. Axborot va aloqa texnologiyalarining transport va saqlash sohalariga ta'siri, masalan, raqamli marketing, onlayn buyurtma berish tizimlari va transport monitoringi haqida batafsil ma'lumot mavjud. Shuningdek, maqolada ishlab chiqilgan strategiyalar va tavsiyalar, kelajakdagi rivojlanish istiqbollari va mintaqalararo hamkorlikning ahamiyati ko'rib chiqiladi. Ushbu tahlil orqali o'quvchilar transport va aloqa tizimlarini yaxshilashga qaratilgan innovatsion yechimlarni kashf etadilar.

Kalit so'zlar: Tashish, Saqlash, Logistika, Transport, Axborot texnologiyalari, Aloqa, Raqamli marketing, Onlayn buyurtma, Transport monitoring, Ekologik masalalar, Xavfsizlik, Innovatsion yechimlar, Strategiyalar, Rivojlanish istiqbollari, Mintaqalararo hamkorlik.

Kirish: Tashish va saqlash hamda axborot va aloqa logistikada juda muhim o'rin tutadi. Ushbu jarayonlar mahsulotlar va xizmatlarning samarali yetkazib berilishi uchun zarur.

Tashish jarayoni mahsulotlarni bir joydan boshqasiga olib o'tishni anglatadi. Bu jarayonda quyidagi asosiy narx oluvchi transport turlari mavjud:

Yo'l transporti: Avtomobillar va avtobuslardan foydalanish.

- Temir yo'l transporti: Yuk va yo'lovchilar uchun qulay va iqtisodiy variant.
- Havoyolu transporti: Tezkor va uzoq masofalar uchun eng yaxshi yechim.
- Dengiz transporti: Katta h. Vaholarni tashishda samarali.

Tashish jarayonining samaradorligi yukning turidan, masofasidan va transport vositalaridan kelib chiqib, optimallashtirilishi kerak.

Saqlash jarayoni esa, mahsulotlarni ma'lum muddat davomida saqlash va ularni zarur vaqtda yetkazib berish uchun tayyor holda ushlab turishni o'z ichiga oladi. Bu jarayonda:

Omborlar: Maxsus joylar, mahsulotlarni saqlash uchun mo'ljallangan.

- Inventarizatsiya: Saqlash jarayonida mavjud bo'lgan mahsulotlar va materiallar hisobini yuritish.
- Saqlash shartlari: Harorat, namlik va boshqa muhim omillarni nazorat qilish. Yuqoridagi jarayonlarning samaradorligi, xarajatlarning kamaytirilishi va mijozlarga xizmat ko'rsatishni yaxshilashda muhim ahamiyatga ega.

Axborot va aloqa

Axborot va aloqa logistikada asosiy rol o'ynaydi. Bu jarayonlar orqali:

- Mijozlar bilan doimiy aloqani ta'minlash: Buyurtmalarni kuzatish va mijozlarga yetkazib berish holatini bildirish.
- Ma'lumotlarning uzluksiz oqimi: Logistika zanjiridagi barcha ishtirokchilar o'rtasida samarali aloqa o'rnatish.
- Teknologiyalar: GPS va boshqa raqamli yechimlar orqali transport va saqlash jarayonlarini monitoring qilish.

Axborot va aloqa tushunchalarining samarali ishlashi, logistics jarayonlarini rivojlantirishga yordam beradi va bozor raqobatida ustunlik beradi.

Asosiy Qism: Umumfoydalanishdagi transport - asosiy faoliyat turi sifatida yuridik va jismoniy shaxsiarga yo'lovchi hamda yuk tashish transport xizmatlarini ko'rsatadi. Umumfoydalanadigan transport orqali tashish ishlariga tijorat asosida (to'lov evaziga) yo'lovchi va yuklarni tashish kiradi. Avtomobil transporti s'nuningdek, yakka tartibdagi tadbirkorlar faoliyatini o'z ichiga oladi. Umumfoydalanishda bo'lmagan transport vositasi orqali, odatda o'z korxona, uyushmasi (idora) xodimlari va yuklari tashiladi. Transport korxonalaridan yuklarni tashish - asosiy faoliyati yuk tashish hisoblangan korxonalarning transport vositasi orqali tashiladigan yuklarning umumiy hajmini tonnada tavsiflovchi ko'rsatkich. Transport turlari bo'yicha alohida hisob yuritiladi. Tashilgan yuk hajmi avtomobil transportidan tashqari barcha transport turlari bo'yicha jo'natilgan vaqtdan boshlab hisoblanadi. Avtomobil transporti orqali tashilgan yuklar manzilga yetib kelgan vaqti bo'yicha hisobga olinadi. Yuk jo'natishni hisobga olish vaqti, yukni jo'natish uchun qabul qilingan vaqt hisoblanadi. Tashilgan yuklar hajmi (jo'natilgandan so'ng) transport bilan tashishga qabul qilingan barcha yuklar (tara bilan birga) og'irligi (massa) bo'yicha hisoblanadi. Jo'natilgan yuklar tonnasi yuk tashish hujjatlari asosida aniqlanadi. Yuk aylanmasi - transportning yuk tashish bo'yicha ish hajmi. O'lchov birligi tonna-kilometr hisoblanadi. Tashilgan yukning har bir partiyasi og'irligini uni tashilgan masofaga ko'paytmasining yig'indisi orqali aniqlanadi. Yo'lovchi tashish - barcha turdagi transport vositalari (poezd, avtobus, samolyot hamda tramvay, metro, trolleybus va taksomotorlar) orqali hisobot davrida tashilgan yo'lovchilar sonini ifodalaydi. Tashilgan yo'lovchilar transport vositalarida mamlakat ichida yoki xalqaro yo'nalishlarda, yo'l haqi qaysi tarif asosida to'lanishidan qat'iy nazar, bepul yurish huquqidan foydalanuvchilar bilan birgalikda, barcha tashilgan yo'lovchilar yig'indisiga teng. Transportning yo'lovchi aylanmasi

transportning yo'lovchi tashish bo'yicha masofani hisobga olgan holdagi ish hajmini tavsiflaydi va yo'lovchi-kilometrda hisoblanadi. Yuk tashishning o'rtacha uzoqligi - bir tonna yukning o'rtacha tashiladigan masofasi. Transport turlari bo'yicha yuk aylanmasini tashish hajmiga bo'lish orqali aniqlanadi. Umumfoydalanishdagi temir yo'llar - temir yo'lning poezdlarni qabul qilish va jo'natish, yuklar, bagaj va yuk bagajini qabul qilish hamda topshirish va yo'lovchilarga xizmat ko'rsatish, manevr ishlarini amalga oshirish bo'yicha tegishli operatsiyalarni bajarish uchun ochiq bo'lgan temir yo'l bekatlari joylashgan tarmog'i. Aloqa O'zbekiston Respublikasi xo'jslik va ijtimoiy infrastrukturasi tarkibiy qismi bo'lib, aholi, xo'jalik sub'ektlari, davlat idoralari pochtasi, telefon, telegraf, radio va axborotning boshqa turlarini uzatish va qabul qilish hamda aloqa tarmog'i orqali jo'natilayotgan ashyolarni yetkazib berishga bo'lgan ehtiyojlari qondirilishini ta'minlaydi. Pochta aloqasi - pochta, kuryerlik jo'natmalari va pul mablag'larining pochta o'tkazmalarini jo'natish va yetkazib berishni (topshirishni) ta'minlovchi texnika va transport vositalarining yagona ishlab chiqarish-texnologiya majmuidan iborat aloqa turi. Telegraf aloqasi - telegramma, fototelegrammalarni uzatish va yetkazib berish, abonent teiegratl orqali so'ziashuvlarni ta'minlash. Telefon aloqasi - mahalliy, xalqaro va shaharlararo telefon sozlashuvlarini amalga oshirishni ta'minlash, telefon kanallari orqali ma'lumot uzatishni tashkil etishdir. Ma'lumotlar uzatish - ma'lumotlarni ikkilangan sfgnaliar korinishida telekommunikatsiya vositalari orqali, odatda hisoblash texnikalari vositalarida keyinchalik qayta ishlash uchun, bir punktdan boshqasiga yuborishdir. Mobil aloqa tarmog'i - abonentlarga mobil aloqa (telefon, ma'lumotlarni uzatish va boshqalar) xizmatlarini ko'rsatuvchi texnik vositalar (kommutatsion va radiouskuna, abonent qurilmalari, ulovchi liniyalari, inshootlar va sh. k.) majmui. Mobil aloqa tarmoqlariga aloqaning mobil radiotelefon (sotali, trunk, lokal-trunk, radialzona, global shaxsiy mobil yo'ldoshli) tarmoqlari kiradi. Radioaloqa, radio va teievizion eshittirish - radio va teievideniya dasturlarini efirga uzatish, radiokanallarni telefontelegraf ma'lumotlarini va raqamli axborotlarni uzatish uchun taqdim etish. Ma'lumotlar uzatish tarmog'i - muayyan nuqtalar o'rtasida ma'lumotlarning uzatilishini ta'minlash maqsadida ular o'rtasidagi bog'lanishni tashkil etish uchun mo'ljallangan teiekommunikatsiya va kanallar uzeilarining majmui.

Adabiyotlar:

1. O'ZBEKISTONDA TRANSPORT VA ALOQA (Termiz davlat universiteti)
2. "Logistika" - T.S. Shamsiyev, B.A. Xodiyev, 2018.
3. "Logistika menejmenti" - N. G'ulomov, 2015.

Ilmiy maqolalar:

- O'zbekistonda logistika tizimini rivojlantirish masalalari.
- Transport logistikasida innovatsion texnologiyalar..